

-

Nejzávažnějším prohřeškem je protiprávní stanovování cen

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) v poslední době řešil řadu případů, které se týkají protisoutěžních praktik různých asociací, profesních komor, svazů. Z hlediska nejzávažnějších prohřešků ze strany těchto organizací jde především o protiprávní stanovování cen, ať už konkrétní výše či minimálních, které vedou ke zdražování. Druhým velmi závažným protisoutěžním jevem je vytváření bariér vstupu. V těchto případech se brání novým podnikatelům, aby na trh vstoupili a uměle se udržuje určitý počet soutěžitelů, u kterých potom dochází k rozdělení trhu se stejně negativními dopady na peněženky nás všech.

ÚOHS prostřednictvím masmédií zaznamenal ze strany některých sdružení podnikatelů snahy po veřejném zdůvodňování nezbytnosti nárůstu cen. Jde o **novum** zejména v oblasti potravinářství. Je to tendence, se kterou se ÚOHS v takovémto rozsahu dosud nesešel a není to obvyklé ani v zemích Evropské unie. Nelze vyloučit, že tyto snahy jsou výsledkem určité koordinace, která je ze zákona zakázána. Výsledkem těchto mediálních postupů může být cena daného zboží, která je vyšší, než jaká by byla, kdyby na trhu konkurence fungovala. Takovýto výsledek je pak v rozporu se soutěžním právem a je nutné, aby ÚOHS zasáhl. V případě porušení zákona, lze tedy očekávat také tvrdý postih.

V současné době se projednává novela zákona o ochraně hospodářské soutěže, která již neumožní podnikatelům, aby žádali ÚOHS o posouzení jejich dohod či jednání v rámci tzv. určovacího řízení. Dále budou vypuštěna ustanovení o povolování individuálních výjimek ze zákazu dohod narušujících soutěž. V současné době platný zákon o ochraně hospodářské soutěže umožňuje podat návrh na určení, zda určitá dohoda nebo jednání je kartelovou dohodou nebo zneužitím dominantního postavení. V budoucnu však podnikatelé budou sami zodpovědní za posouzení, zda jejich jednání je protisoutěžní či nikoliv. Předpokládám, že desetiletá praxe našeho úřadu a judikatura, kterou ÚOHS a Vrchní soudy za toto období vytvořily, je dostatečným předpokladem, aby podnikatelé dokázali sami posoudit, zda se dopouštějí porušení soutěžních pravidel či nikoliv. Uvedené změny zákona o ochraně hospodářské soutěže umožní úřadu zaměřit se v budoucnu zejména na nejzávažnější protisoutěžní praktiky, kterými jsou především kartelové dohody o cenách, rozdělení trhu a zneužití dominantního postavení.

Je třeba počítat také s tím, že pokud se prokáže porušení soutěžních pravidel, budou pokuty ukládané ÚOHS vyšší. Myslím, že tento trend je patrný již nyní z rozhodovací praxe úřadu a je to tendence obecně platná i v Evropské unii. Přesto, že nelze zpochybnit právo podnikatelů na sdružování, některé projevy v chování těchto sdružení mohou mít protisoutěžní charakter. Tyto praktiky a zejména kartelové dohody v oblasti cenové, mezi které se řadí i rozhodování sdružení a komor, skutečně mohou vyloučit konkurenci a mají velké negativní dopady. Zvyšují ceny, prodražují služby a doplácí na ně konečný spotřebitel. Tomu může čelit i výše sankce, která hraje nejen represivní roli, ale zároveň působí tak, aby soutěžitelé k těmto protisoutěžním praktikám nesahali.

**Josef Bednář,
předseda ÚOHS**

ROZHODOVACÍ ČINNOST ÚOHS - SOUHRN

Počet zásahů Úřadu v oblasti profesních služeb kulminoval v druhé polovině devadesátých let. **Hlavním problémem**, který Úřad aktivně postihoval, bylo **vydávání ceníků** některými komorami, které byly pro členy komory závazné. Úřad například zasáhl proti doporučeným minimálním cenám za ambulantní péči, jež vydala v roce 2001 **Česká lékařská komora**, které měly být jednotlivými lékaři dodržovány. Významným případem bylo i stanovení minimální ceny za RTG snímky na dysplasii kyčelních kloubů u psů, který vydala Komora veterinárních lékařů. Úřad tyto praktiky důsledně postihoval a pokutoval. **Rozhodnutí Úřadu byla plněna**, ceníky nebyly dále vydávány, nivelizace cen byla odstraněna.

Úřad také postihoval neadekvátní **bariéry vstupu**, které vedly k omezování vstupu nových soutěžitelů na trh. Např. v roce 1996 Úřad sankcionoval **Českou lékárnickou komoru** za to, že stanovovala různé velké poplatky za vydání osvědčení k vedení lékárny, bez kterého nelze lékárnu provozovat. Úřad toto rozhodnutí kvalifikoval jako kartelovou dohodu a její plnění zakázal.

Svým rozhodným postupem a medializací významných rozhodnutí dosáhl Úřad toho, že v pozdější době počet těchto protisoutěžních případů poklesl. Zástupci komor pochopili, že zákon o komorách není nadřazen zákonu o ochraně hospodářské soutěže. Zatímco tedy v minulosti docházelo především k prosazování soutěžních principů v jednotlivých profesích, v současnosti se jedná zejména o postihování konkrétních prohřešků, zejména kartelových dohod. **Významným úspěchem Úřadu je prosazení aplikace soutěžního práva i na oblast profesních služeb.**

VYBRANÉ PŘÍPADY

Asociace českých reklamních agentur a marketingové komunikace

ÚOHS vydal dne 12. září 2003 rozhodnutí, týkající se správního řízení s 36 reklamními agenturami a Asociace českých reklamních agentur a marketingové komunikace (AČRA MK). Účastníci řízení dohodou o podmínkách účasti ve výběrových řízeních organizovaných pro výběr reklamní agentury, včetně požadavku úhrady minimální částky 25.000 Kč za zpracování návrhu kreativního řešení ve výběrovém řízení, které byly ve formě "Prohlášení" uveřejněny na internetových stránkách Asociace komunikačních agentur, porušili z nedbalosti zákon o ochraně hospodářské soutěže. Tuto zakázanou a neplatnou dohodu, k níž všichni účastníci řízení přistoupili ve dnech 27.11.2002 a 9.12.2002, ÚOHS do budoucna zakázal a uložil opatření k nápravě. "Prohlášení" obsahující jmenované podmínky musí být z internetových stránek odstraněno, což musí být do 60 dnů od právní moci rozhodnutí prokázáno antimonopolnímu úřadu. Rozhodnutí nabylo právní moci 3. října 2003.

Asociace realitních kancelářů

Ministerstvo pro hospodářskou soutěž vydalo koncem roku **1992** rozhodnutí, které konstatovalo, že se uvedená **asociace dopustila kartelové dohody**. Bylo zjištěno, že odměna či provize za uskutečnění zprostředkování prodeje a koupě nemovitostí je v provozovacím řádu Asociace realitních kancelářů (ARK) ze dne 10.1.1992 v ustanovení bodu II. ohraničena **třemi až šesti procenty** ze smluvní ceny sjednané zprostředkovatelskou smlouvou. Provozovací řád byl formulován jako závazný pro všechny realitní kanceláře, které byly členy ARK. Takto byl publikován i v periodickém tisku a televizi. Zároveň bylo zjištěno, že skutečné odměny a provize byly uskutečňovány v uvedeném rozpětí. **Ministerstvo pro hospodářskou soutěž uvedenou zakázanou a neplatnou kartelovou dohodu zakázalo. V roce 2003 zahájil ÚOHS další správní řízení s ARK. V říjnu tohoto roku bylo v dané věci vydáno prvoinstanční rozhodnutí, proti kterému podal účastník řízení rozklad.**

Česká asociace úklidu a čištění

Předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže Josef Bednář ve svém druhostupňovém rozhodnutí ze dne 27. října 2003 **uložil pokutu 50 tisíc korun České asociaci úklidu a čištění.**

Asociace porušila zákon o ochraně hospodářské soutěže tím, že na jednání 7. valné hromady schválila 2. verzi Standardů úklidu s doporučeným cenovým rozpětím služeb úklidu a čištění, kterou následně uveřejnila na svých internetových stránkách. **„Rozhodnutí valné hromady o schválení Standardů úklidu s doporučeným cenovým rozpětím je zakázaným a neplatným rozhodnutím sdružení soutěžitelů o nepřímém určení ceny uvedených služeb, které mohlo vést k narušení hospodářské soutěže na trhu služeb úklidu a čištění,“ uvedl předseda ÚOHS Josef Bednář.**

Zveřejněním Standardů úklidu s doporučeným cenovým rozpětím na internetových stránkách asociace mohlo přitom dojít k narušení soutěže nejen v rámci členské základny asociace. **„Rovněž soutěžitelé, kteří nejsou členy asociace, mohli být tímto cenovým doporučením ovlivněni a to nejen při tvorbě vlastních cen, ale i vzhledem ke skutečnosti, že získali přístup k velmi citlivým informacím, jakými tvorbou a úroveň cen za konkurenční služby poskytované členy asociace nepochybně jsou,“ dodal předseda ÚOHS Josef Bednář.**

Pokuta činí s ohledem na ohrožení samotné existence asociace pouze 50.000 Kč a **plní zvláště významnou preventivní a výchovnou funkci**. Předseda ÚOHS asociaci zároveň uložil zrušit uvedené doporučení o cenovém rozpětí jednotlivých služeb, informovat všechny členy asociace o tomto rozhodnutí ÚOHS a provést ve 2. verzi Standardů úklidu úpravy tak, aby neobsahovala cenová rozpětí jednotlivých služeb.

-

Česká lékařská komora

V lednu 2003 potvrdil předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže Josef Bednář pokutu **450 tisíc korun České lékařské komoře**. Komora v roce 2001 doplnila svůj „Katalog nadstandardní péče“ o ceny služeb ambulantní zdravotní péče. Přitom tyto ceny byly označeny jako minimální s tím, že měly být členy komory dodržovány. „**Tím byl porušen zákon o ochraně hospodářské soutěže, neboť toto jednání je zakázaným rozhodnutím sdružení soutěžitelů, které může vést k narušení hospodářské soutěže na trhu služeb ambulantní zdravotní péče,**“ uvedl předseda antimonopolního úřadu Josef Bednář.

Předseda ÚOHS dále ve svém rozhodnutí České lékařské komoře uložil provést u všech verzí Katalogu a materiálů stejného charakteru takové úpravy, aby neobsahovaly ceny služeb ani návody na způsob jejich tvorby. ČLK je také povinna informovat všechna svá okresní sdružení, obvodní sdružení v Praze a prostřednictvím svých internetových stránek a časopisu Tempus Medicorum i všechny své členy o tomto rozhodnutí ÚOHS a o zrušení cen služeb ambulantní zdravotní péče hrazených přímo pacienty příslušným orgánem ČLK a o jejich vypuštění z Katalogu na základě tohoto rozhodnutí. „**Splnění těchto nápravných opatření je lékařská komora povinna provést a doklady o jejich splnění předložit úřadu do dvaceti dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí,**“ uvedl dále předseda Bednář, který zároveň považuje uloženou sankci za přiměřenou. „**Zohledňuje předně funkci preventivní a nikoli represivní, vytykánému jednání je přiměřená.**“

Český svaz zpracovatelů masa

Předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže Josef Bednář svým druhoinstančním rozhodnutím ze dne 21. listopadu 2003 **uložil pokutu 100 000 Kč Českému svazu zpracovatelů masa (ČSZM)** za porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže.

„Český svaz zpracovatelů masa v lednu roku 2002 doporučil svým členům přenést náklady spojené s povinným vyšetřením jatečního skotu na BSE na dodavatele, a to u krav ve výši 1 500 Kč za kus a u býků a jalovic starších třiceti měsíců v plné výši těchto nákladů. Uvedené jednání mohlo narušit hospodářskou soutěž na trhu dodávek jatečního skotu určeného ke zpracování,“ uvedl předseda ÚOHS Josef Bednář a dodal, že „porušení zákona nebylo úmyslné, avšak spočívá pouze v rovině nedbalostní.“

Výše pokuty má proto v tomto případě plnit zvláště významnou **preventivní a výchovnou funkci**. Dále byla uložena opatření k nápravě, a to zrušit doporučení členům ČSZM přenést náklady spojené s povinným vyšetřením jatečního skotu na BSE na dodavatele jatečního skotu (včetně způsobu plného a částečného přenesení těchto nákladů dle stáří a kategorie skotu), a všechny členy ČSZM o tomto rozhodnutí ÚOHS informovat.

Komora veterinárních lékařů ČR

Předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže Josef Bednář ve svém rozhodnutí ze dne 21. července 2003 znovu uložil pokutu 200.000 korun Komoře veterinárních lékařů České republiky. „**Komora porušila zákon o ochraně hospodářské soutěže tím, že stanovila minimální cenu za posuzování rentgenových snímků na dysplasii kyčelních kloubů u psů,**“ uvedl předseda ÚOHS Josef Bednář.

Tento výrok byl potvrzen v řízení u Vrchního soudu v Olomouci s tím, že rozhodnutí o stanovení minimální ceny za uvedenou službu je zakázaným a neplatným rozhodnutím sdružení soutěžitelů, které na trhu posuzování rentgenových snímků na dysplasii kyčelních kloubů psů v České republice narušilo hospodářskou soutěž mezi poskytovateli této služby. Soud však výrok rozhodnutí Úřadu v části týkající se pokuty zrušil a v tomto rozsahu věc vrátil k dalšímu řízení. Podle odůvodnění rozsudku totiž nemohl vyvodit závěr o její konkrétní výši, protože neměl žádný podklad k tomu, zda výše pokuty 200.000 Kč existenčně uvedenou komoru neohrozí či nenaruší plnění jejích úkolů vyplývajících ze zákona o této komoře. Předseda ÚOHS ve svém rozhodnutí po novém přezkoumání věci dospěl k závěru, že částka 200.000,- Kč Komoře veterinárních lékařů ČR existenčně neohrozí ani výrazně nenaruší její chod, a tím i plnění úkolů ze zákona. „**Výše pokuty demonstruje zejména preventivní a informační funkci sankce se zohledněním všech polehčujících okolností na straně Komory veterinárních lékařů,**“ předseda ÚOHS Josef Bednář.

ROZHODOVACÍ ČINNOST ZAHRANIČNÍCH SOUTĚŽNÍCH ÚŘADŮ

V rozhodovací činnosti zahraničních soutěžních úřadů se nejčastěji objevují především **zásahy proti kartelovým dohodám**, zejména dohodám o cenách. **Stejně jako v zahraničí**

i v České republice dohody o cenách patří mezi nejčastější protisoutěžní delikty. Zásahy byly vedeny zpravidla proti vydávání ceníků služeb, které byly pro členy komory závazné.

Typickým příkladem jsou řízení vedená proti kartelovým dohodám o cenách. Např. v roce 1998 postihl maďarský antimonopolní úřad Komoru maďarských auditorů za to, že ve svém Etickém kodexu **zakázala nabízet svým členům služby za ceny nižší, než byla stanovena minimální cena.** Úřad konstatoval, že taková praktika znemožňuje především malým auditorům použít jeden z jejich klíčových konkurenčních nástrojů, a to cenu. Další věcí, kterou úřad postihl, byl zákaz reklamy jednotlivých auditorů. Úřad shledal, že takový zákaz znesnadňuje možnost vstupu a omezuje možnost nabízet služby. Za oba delikty byla uložena pokuta.

Řada případů souvisí se závazností rozhodnutí komory o soutěžním chování svých členů. Například v roce 1997 řešil irský antimonopolní úřad případ, kde **Svaz inženýrů zakázal svým členům, aby se zúčastnili veřejného výběrového řízení** na rozšíření leteckého terminálu. Takové jednání bylo shledáno jako protizákonné.

Některé případy se týkaly **zásahů proti snaze omezit počet soutěžitelů působících na trhu** (např. v Japonsku v případě Komory zubních lékařů). V takových případech bylo deklarováno, že takové omezení je neopodstatněné a jeho záměrem je pouze limitovat soutěž.

Zásahy se však neomezují pouze na oblast kartelových dohod, ale vyskytly se i případy spojení soutěžitelů nabízejících profesní služby, kdy mají spojující se soutěžitelé relativně vysoký tržní podíl, což je pro oblast profesních služeb atypické. Například v roce 1998 povolila Evropská komise **spojení soutěžitelů** Price Waterhouse a Coopers & Lybrand, **které se odehrálo v oblasti účetních, daňových a auditorských služeb.**

Stejně jako zahraniční, tak i česká rozhodovací praxe ukazuje, že nejvyšší četnost v oblasti profesních služeb mají zásahy proti kartelovým dohodám, zejména dohodám o cenách za poskytované služby. Cenové dohody představují v oblasti profesních služeb nejčastější a nejzávažnější delikty.